

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA „LAIBÄCHER DIOECESANBLATT-U.“

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Četrto leto.

Ljubljana, meseca junija 1891.

Številka 16.

Kronologična vrsta mekinskih opatinj.

Vrsto prednic mekinskega samostana reda svete Klare sta napisala doslej Valvasor (Ehre d. Herzogthums Krain, XI. s. 372—373.) in Milkowicz (Klöster in Krain, 1889. s. 173—174.). Valvasorju je poslala dotična imena najbrže tedanja opatinja M. Terezija Haller.¹⁾ Milkowicz pa jih je navedel po starih listinah in imenuje le one, o katerih so nam znane tudi dotične letnice. Prvi je naštel od začetka samostana l. 1300 do 1689 l. 35 prednic, drugi pa od začetka do konca vseh vkupe le 30. Umé se, da noben teh zapisnikov ni popolen.

V nekdanj najlepši kapeli mekinske cerkve in samostana, ki je bila posvečena sv. Kolomanu, sedaj pa je žalibog onesvečena, nahajajo se po stropu in na vseh štirih stenah napisi bivših tukajšnjih prednic. Vseh vkupe je 37 slik. Vsaka slika ima dva grba, ki sta drug poleg drugega. Na desni je vedno grb Gallenbergov, ustanoviteljev te hiše, na levi pa grb one rodovine, iz katere je bila dotična vladajoča opatinja; med obema stoji opatska palica in križ, nad njima pa leži opatsko pokrivalo. Spodaj je naslikan na dve strani vihrajoč trak, ki ima na desni samostansko, na levi pa rodbinsko ime in tekoče število opatinje. Žal, da tudi letnice vladanja, razven pri prvi, niso pripisane.

Ker je bil sedanji samostan s cerkvijo vred sezidan še-le 1682. l., moremo sklepati, da ti napisi še niso posebno stari. Ako primerjamo razne slike, uvidimo, da je delala vse ena in ista roka. Zato je nedvomno, da je dala te napise slikati predzadnja opatinja M. Bernar-

¹⁾ To moremo sklepati iz njegovih besed, ker piše: »Nachbenannte Aebtissinnen, soviel man derselben erkündigen können«, in pod črto: »in der mir zugeschickten Namens-Verzeichniss dieser Aebtissinnen.«

dina Bathyani (1759—1771), ker njeno ime je zadnje napisano.

Ti napisi so zanimivi, ker iz njih zvemo rodbinska imena nekaterih prednic, katere so bile doslej znane le s samostanskim imenom; zopet druge so tu imenovane, katerih ne omenjata niti Valvasor, niti Milkowicz.

Vrsté se v sledečem redu:

1. Clara v. Gallenberg, erste Aebtissin, A. 1301.
2. Catharina Schenckin von Osterwitz.
3. Agnes von Weisseneck.
4. Margareth von Mindorff.
5. Margareth von Rabensberg.
6. Elisabeth von Hebenstreit.
7. Anna von Pettau.
8. Margareth von Gerlachstein.
9. Anna von Mossheim.
10. Cunigund von Weittenstein.
11. Elisabeth Paradeyserinn.
12. Barbara Poltzin.
13. Agnes von Welsberg.
14. Cunigund von Scherffenberg.
15. Catharina von Kraig.
16. Maria von Auersberg.
17. Agnes von Stein.
18. Agnes von Cilli.
19. Anna von Peyschat.
20. Anna Ferneckerin.
21. Margareth von Herberstein.
22. Gertraudt Jöbstlin.
23. Anna von Hertenfels.
24. Anna von Lamberg.
25. Magdalena von Lamberg.

26. Cunigund Sauerinn.
27. Catharina Sauerinn.
28. Susanna von Oberburg.
29. Gertraudt Rädanitschin.²⁾
30. Laura Corenina.³⁾
31. Anna Chrönin.
32. Clara Galianizin.⁴⁾
33. Theresia Hallerinn.
34. Catharina von Atthems.
35. Dorothea von Gallenberg.
36. Leopoldina von Gallenberg.
37. Bernardina von Batthyán.
38. in zadnja Mechtilda von Gall; njenega grba in imena ni na steni.

Ako primerjamo vse tri zapisnike med seboj, uvidimo, da se v razvrstitvi posameznih opatinj jako razlikujejo. Tudi v priimkih se véasih ne strinjajo; naš zapisnik navaja n. pr. Magdaleno Lamberg (ok. l. 1560), Milkowicz vé le o Magdaleni Chrön (ok. l. 1603), Valvasor pa popolno molči o njej. Letnice nam sem in tje kažejo, da ste imeli véasih po dve redovnici ob enem

²⁾ Milkowicz: Radanič.

³⁾ recte Coronini.

⁴⁾ Piše se tudi: Wolianizin, Gulianiza, slovensko menda Poljanec.

naslov »opatinja«. Najbrže so si priletne in onemogle prednice privzemale pomočnice, ker same niso mogle voditi in nadzorovati ogromnega samostanskega posestva. Tako n. pr. ste 3. marca 1677. l. podpisali neko pogodbo sosesk Loke in Srednja vas v tuhinjski dolini »Clara Wolianizin, Aebtissin«, in »Regina Thallerin, Aebtissin allda.« 19. aprila 1770 ste podpisani »Bernardina Batthyán, Aebtissin«, in »Maria Seraphina Moreuin, derzeit Aebtissin.«⁵⁾

Valvasor omenja še štiri druge opatinje, katerih naš zapisnik ne pozna; te so: Margareth von Ostermann (Ostermaginn), 1335. l.; Catharina von Stein, 1348. l.; Elisabeth, † 1371. l. in Elisabeth von Villach, 1377. l.

Iz vsega tega moremo sklepati, da so vsi trije zapisniki nepopolni. Valvasor je posnel svojo vrsto po tedanjem samostanskem poročilu, ki se je nedvomno opiralo na stara pisma; istotako je zajela prednica Bernardina imena, katera je dala naslikati, iz samostanskega arhiva.

Torej mora biti vrsta opatinj, združena po vseh treh virih, celotna, le razvrstitev posameznih je negotova. Ta pa se seveda brez zanesljivih podatkov ne more sestaviti.

Josip Benkovič.

⁵⁾ Kamniški mestni arhiv.

Diplomatarij.

16.

Bulla¹⁾ papeža **Pija VI.**, s katero **zatara nadškofijo goriško in njen kapitul, povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo ter ji podredi senjsko-modruško vladikovino in vladikovino gradiskansko, ki se ima na novo ustanoviti.** — Rim, dné 8. marca 1787.

In Nomine Domini. Amen.

Cunctis ubique pateat evidenter, et sit notum, quod anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi MDCCLXXXVIII. Die vero XIX. Mensis Martii Pontificatus autem Sanctissimi Domini Nostri Domini Pii Divina Providentia Pape VI. anno ejus quartodecimo Ego officialis deputatus infrascriptus vidi et legi quasdam Litteras apostolicas sub Plumbo more Romane Curie expeditas tenoris sequentis, videlicet:

Pius Episcopus.

Servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

In universa Gregis Dominici cura ab ipso Animarum Pastore Christo Domino licet immerentes constituti illud

¹⁾ Poverjeni prepis te bulle hrani knezo-škofijski arhiv v Ljubljani, izvirnika nismo zasledili.

ex debito Apostolice servitutis animadvertere satagimus, ut ovile quodlibet unicum habeat, suique Climatis Pastorem, cui nedum fontium et herbarum ovibus suis aptata qualitas, sed et ferarum Lustra innotescant, quique si ovem aliquam longe aberrare contingat, aut Lupus insidiator eam voraturus accedat, voce sua, quam usu illa cognoscit, facilius reducere ac valide in ejus ire possit occursum. Ac ubi propterea Gregis hujusmodi uniformitati variorum usuum dignoscitur preesse Pastores, nostri muneris est, ut alter eorum per apostolice suppressionis ministerium ab exercitio Pastoris ita removeatur, ut universa Animarum Jurisdietio et auctoritas in unum tantum pro salubriori earum spirituali gubernio, consolatione et tranquillitate, prout decet, coalescere videatur. Eo magis vero convenit, ut Nos aciem considerationis nostre ad id intendamus, cum Supremorum et de Orthodoxa fide optime meritorum Principum pia Vota conspiciamus efflagitare.

Cum itaque, sicut Dilectus filius noster Franciscus Tituli sanctorum Nerei et Achillei sancte Romane Ec-

clesie Presbiter Cardinalis de Herzan de Harras nuncupatus, charissimi in Christo filii nostri Josephi Secundi in Imperatorem Electi et Romanorum Bohemie et Hungarie Regis apostolici apud Nos et Sedem apostolicam Administer Plenipotentarius, Nobis nuper exposuit, ipse Josephus Imperator et Rex pro Catholici Principis debito sedulo expendens, ut ad divinum Suis in Ditionibus cultum adaugendum, animarumque simul Subditorum suorum Salutem impensius promovendam, legum et Pastorum uniformitas conferre plurimum soleat, ac proinde sue considerationis intuitum ad Christi fideles omnes in infrascripto ducatu comprehensos extendens, quos eedem nedum Indoles, mores et consuetudines, sed et ipsi Lingue vernacule usus uniunt atque conjungunt, ut illi quidem sub uno pariter eodemque Pabulo atque pastore instituantur et gubernentur, probe noverit expedire. Idque scilicet mediante Metropolitanae Ecclesie Goritiensis ad presens Pastoris Solatio destitute opportuna Suppressione et extinctione obtineri posse. Ad hoc, ut Episcopali Ecclesia Labacensis, sedi apostolice imediate Subjecta, in Carniolie Ducatu existens, que pariter ad presens Simili Pastoris Solatio destituta reperitur, relicto et suppresso quoque in ea Cathedralitatis titulo, et ad Archiepiscopalis et Metropolitanae Ecclesie honorem erecta, illius futurus et pro tempore existens Labacensis Archiepiscopus universas sibi committendas Oves, tam sub Goritiensi, ut infra, supprimenda et extinguenda, quam Labacensi Diecesibus existentes, unicus pascendas habeat, proptereaque per ipsum Franciscum Cardinalem dicti Josephi Imperatoris et Regis nomine Nobis fuerit humiliter Supplicatum, quatenus ipsam Goritiensem Ecclesiam, illiusque sedem et Dignitatem ac Mensam Archiepiscopales, nec non Capitulum illudque componentes Dignitates ac Singulos Canonicatus et Prebendas unacum Diecesi etiam Goritiensi, modo tamen et forma infrascriptis, perpetuo Supprimere et extinguere. Illisque sic suppressis et extinctis eandem Labacensem Ecclesiam previa pariter in ea Cathedralitatis et Capituli Cathedralis Suppressione in Metropolitanam Ecclesiam Labacensem, cui infrascripte Episcopales Ecclesie Jure Metropolitico subsint, ut infra, etiam perpetuo erigere et instituere, Ipsumque suum Cathedrale Capitulum sic supprimendum (una tantum in eo etiam ut infra erigenda addita Dignitate) in Capitulum quoque Metropolitanum labacense Subrogare, aliaque infrascripta per eundem Josephum Imperatorem et Regem provide excogitata et disposita, ut infra, ordinare et concedere dignemur.

Nos igitur, quibus de cetero post hujusmodi susceptam dicti Francisci Cardinalis instantiam ex Processu a Nostro et Sedis apostolice Nuncio in Civitate Vienne Austriae commorante, vigore decreti Nostri sub die de-

cima mensis Decembris Anno Domini proxime preteriti editi, super ipsius expetite Suppressionis et Erectionis predictarum necessitate et utilitate confecto et ad urbem nuperime transmissa plene constitit, quod si premissa per Nos et dictam Sedem apostolicam fierent, plurimis revera incommodis obviaretur, simulque Spirituali Populorum ipsorum in supradicto Ducatu existentium utilitati faciliorique Gubernio peropportune consulere; atque etiam attendentes, quod omnes et singuli, qui in eisdem premissis interesse quomodolibet habent, per ipsum Apostolicum Nuncium auditi ad opus tam utile rite perficiendum, Libenti animo consentientes accesserunt.

Votis et petitionibus dicti Josephi Imperatoris et Regis hac in parte annuere volentes, Motu nostro proprio et ex certa Scientia, deque apostolice potestatis plenitudine Archiepiscopalem Cathedram, Dignitatem, Mensam et sedem Archiepiscopi Goritiensis, nec non Metropolitanam Ecclesiam Goritiensem, illiusque Capitulum, Dignitates ac singulos Canonicatus et Prebendas, illarumque et illorum respective titulos collativos, Nomina, denominationes, naturas et essentias Dignitatum ac Canonicatum et Prebendarum, ita quod ille et illi ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus collative et collativi esse desinant, ac de cetero uti tales in titulum collativum quavis auctoritate conferri, aut impetrari, seu alias de illis quovis modo disponi nullatenus unquam possit, etsi illas et illos ullo unquam tempore a quoquam quavis auctoritate conferri aut impetrari, vel alias de illis quovis modo disponi contigerit, Collationes, provisiones, impetrationes alieque dispositiones de illis pro tempore quomodolibet facte nulle et invalide, nulliusque roboris et momenti existant, neminique suffragentur, nec cuiquam Jus vel coloratum titulum possidendi tribuant, universamque Diecesim Goritiensem Apostolica auctoritate perpetuo Supprimimus et extinguimus, Ipsamque Civitatem Goritiensem Civitatis itidem Archiepiscopalis Honore, Titulo et dominatione dicta Apostolica auctoritate etiam perpetuo destituimus.

Ac ne dum pro aliarum hujusmodi Spirituali Bono laborare studemus, aliquis ex dilectis pariter filiis ejusdem Metropolitanae Ecclesie Goritiensis per Nos ut preferatur suppressa et extincte nuper Canonicis, seu qui Dignitates in ea respective hactenus obtinuerunt, in hujusmodi Canonicatum et Prebendarum, nec non Dignitatum supradictarum Suppressione et extinctione per nos, ut preferatur, factis, hujusmodi prejudicium aliquod in temporalibus pati valeat, quinimo in eis de Sue quisque Prebende sic, ut preferatur, suppressa, amissis fructibus, redditibus et proventibus, integram indemnitate accipiat.

Nos propterea cuilibet ex prefatis diete Metropolitanae Ecclesie Goritiensis, ut prefertur, suppressae et extincte nuper Canonicis, seu qui Dignitates hujusmodi etiam, ut prefertur, suppressas et extinctas in ea hactenus obtinuerunt, Pensionem annuam ab omnibus et quibuscunque oneribus prorsus liberam, immunem et exemptam, quae reddituum cujuslibet per eos respective obtente Prebende valorem annuum equiparet, eis et eorum cuilibet quoad vixerint et respective vixerit, vel eorum respective Procuratori Legitimo per ipsum Josephum Imperatorem et Regem, cujus expressa ad hoc accedit intentio, ejusque in Regno Successores in numerata pecunia annuatim respective persolvendam, donec aliunde eisdem diete Metropolitanae Ecclesie, ut prefertur, suppressae et extincte nuper Canonicis seu qui Dignitates etiam, ut prefertur, suppressas in ea ut supra obtinuerunt et eorum cuilibet de aliis Beneficiis Ecclesiasticis in posterum vacaturis, non minoris tamen summe respective Pensionis hujusmodi Canonice etiam respective provisum fuerit, Motu Scientia et potestatis plenitudine paribus respective reservamus, constituimus et assignamus.

His vero premissis Episcopalem et Cathedralium Ecclesiam Labacensem prefatam sub Invocatione sancti Nicolai Episcopi, sedique Apostolice prefate hactenus immediate subjestam existentem, previa pariter in ea, illiusque Capitulo, nec non Civitate et Diecesi Tituli, nominis, denominationis et essentiae Cathedralitatis, ac Sedis Dignitatis et Mense Episcopali, nec non Capituli Cathedralis ac Civitatis et Diecesis pariter Episcopalis Labacensis perpetua itidem suppressione et extinctione motu, Scientia et potestatis plenitudine similibus in Archiepiscopalem et Metropolitanam Ecclesiam Labacensem nuncupandam sub eadem Sancti Nicolai Episcopi prefati Invocatione ut antea extitit, in ea Sedem et dignitatem Archiepiscopalem et Metropolitanam pro uno deinceps Archiepiscopo Labacensi nuncupando, qui Pallii et Crucis usum aliorum Archiepiscoporum more habeat, cum suis Capitulo infrascripto ac Sigillo, Arca, Mensa Archiepiscopali, omnibusque aliis Archiepiscopaliibus Signis et Insigniis, nec non Privilegiis, Honoribus et Prerogativis Archiepiscopis debitis et concessis, ac Juribus, Jurisdictionibus, Facultatibus, preeminentiis, gratiis favoribus et Indultis realibus, personalibus et mixtis, quibus alie Metropolitanae Ecclesie earumque Presules quomodolibet, non tamen titulo oneroso, aut ex Indulto vel privilegio particulari utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent ac uti frui, potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum. Nec non in prefata, ut infra erigenda Metropolitana Ecclesia Labacensi unam dignitatem per ipsum Nuncium apostolicum

in infrascripte Exequutionis actu cum Suis propriis titulo, denominatione, ac omnibus illi pro tempore incumbentibus juxta mentem dicti Josephi Imperatoris ac Regis declarandam, quae uni ex Canonicatibus et Prebendis infrascripti Capituli, prout et cetera illius Dignitates etiam infrascripte perpetuo adjuncta et annexa, ac in dicta Metropolitana Ecclesia Labacensi, ut infra erigenda, tertia dignitas existat, ad laudem et honorem Omnipotentis Dei ac Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli et ejusdem Sancti Nicolai, Episcopi, nec non fidei Catholice exaltationem et totius militantis Ecclesie gloriam apostolica auctoritate prefata itidem perpetuo erigimus et instituimus. Nec non pro tempore existentem Ecclesie Labacensis prefate per Nos, ut prefertur, erecte Presulem ac Civitatem ipsam Labacensem in Archiepiscopum et Metropolitanum ac respective in Civitatem Archiepiscopalem Labacensem dicta Apostolica auctoritate perpetuo quoque declaramus, Eidemque futuro Labacensi Archiepiscopo, ut ipse cetera singula prout Metropolitanis in eorum Civitatibus, Diecesibus et Provinciis a Jure indultum existit, facere, exercere, administrare et exequi possit, eadem apostolica Auctoritate, similiter perpetuo concedimus et indulgemus.

Preterea eidem Metropolitanae Ecclesie Labacensi, ut prefertur erecte unam Segniensem et aliam Modrusiensem invicem perpetuo Canonice unitas et Metropolitanae Ecclesie Colocensi hactenus Metropolitanico Jure subjectas, nec non reliquam Gradiscanam per nos quam primum erigendam, Episcopales Ecclesias, previa tamen, quoad Segniensem et Modrusiensem Ecclesias prefatas illarum a jurisdictione metropolitana Colocensi dismembratione et de Dilectorum etiam filiorum modernorum Capituli et Canonicorum diete Metropolitanae Ecclesie Colocensis illius Sede Archiepiscopali ad presens vacante prestito Consensu, earumque futuros respective Episcopos pro tempore existentes pro ejusdem futuri Archiepiscopi Labacensis pro tempore existentis Suffraganeis, qui tamquam membra Capiti eidem Archiepiscopo Labacensi Jure Metropolitanico subsint. Ita quod Archiepiscopus Labacensis pro tempore existens prefatus in Signiensem et Modrusiensem et postquam per Nos, ut prefertur, erecta fuerit, etiam Gradiscanam Civitatem, et Diecesibus Jus metropolitanicum sibi vindicet, nec non Segniensis et Modrusiensis et, postquam erecta fuerit, ut prefertur, etiam Gradiscana, Ecclesie prefate eidem Archiepiscopo et Metropolitanico Labacensi ad omnia singula teneantur et sint adstricti, ad quae Suffraganei suis Metropolitanis Ecclesiis, earumque Presulibus tenentur et obligati sunt, nec non judicentur secundum Canonicas Sanctiones, apostolica auctoritate prefata pariter perpetuo concedimus et assignamus. Ac eidem pro

tempore futuro Archiepiscopo Labacensi Suos Suffraganeos consecrandi, ad Provinciales Sinodos evocandi, et cum eis etiam publica Negotia terminandi et causas quarumcumque Appellationum, sive querelas alias ad eum tamquam Metropolitanum juxta Decreta Concilii Tridentini devolutas, ac alias juxta Sacrorum Canonum, statuta spectantes agnoscendi, omniaque alia et singula, que de jure vel consuetudine, aut alias quo quomodo ad Archiepiscopos et archiepiscopale munus spectare et pertinere solent et debent, gerendi, faciendi et exercendi, plenam liberam et omnimodam auctoritatem concedimus et facultatem.

Ac insuper ut novi Archiepiscopatus Labacensis Diocesis efformari et constitui possit (Previa itidem omnium et singulorum Decanatum, ac sub eis respective comprehensarum Pareciarum, aliarumque Ecclesiarum, Beneficiorum, Monasteriorum, Conventuum, ac utriusque sexus Personarum, tam Laicorum, quam Clericorum et Presbiterorum secularium et regularium, non tamen exemptorum, cujusvis Ordinis, status et Conditionis, perpetua Segregatione ac disjunctione a Diecesi et Jurisdictione Archiepiscopali ejusdem Ecclesie Goritiensis per Nos, ut prefertur, suppressa et extincte). Decanatus ipsos et sub eis, ut prefertur, comprehensas Parecias aliasve Ecclesias, Beneficia, Monasteria et Conventus, ac omnes et singulas Personas supradictas eidem Ecclesie Archiepiscopali Labacensi, ut prefertur, erecte et institute, illiusque nove Diecesi ut infra consuetudine,

Apostolica auctoritate prefata itidem perpetuo incorporamus et adjungimus. Ac respective Civitatem ipsam Labacensem, ac omnes et singulos decanatus infrascriptos et in eis pariter comprehensas infrascriptas Parecias, aliasque Ecclesias, inter quos et quas pariter Decanatus illi et Parecie ad Diecesim Goritiensem, ut prefertur, Suppressam antea spectantes, ac etiam, ut prefertur, sejuncti et incorporati ac sejuncte et incorporate reperiuntur, videlicet:

Unam Sancti Nicolai Episcopi in Civitate Labaci, et alteram Parecias Sancti Jacobi Apostoli in dicta Civitate.

Ac decanatum ad *s a n e t u m P e t r u m* extra muros et sub eo respective comprehensas Parecias, seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Petri extra muros in Suburbio — Ac aliam Beate Marie Virginis Annunciate in Suburbio — ac aliam Assumptionis Beate Marie Virginis in Campo — Ac aliam Beate Marie Virginis Dobrava — Ac aliam Sancti Nicolai Episcopi Lippoglau — Ac aliam Sancte Anne Jauor — Ac aliam Sancti Udalrici Episcopi Dobruin — Et aliam Sanctorum Simonis et Jude Apostolorum Rudnig — Et aliam Sancti Canciani Martyris Jeschza — et aliam Sancti Antonii Abatis Bresoviz — et aliam Sancti Viti Martyris supra Labacum — et reliquam Parecias, seu alias Ecclesias Sancte Katharine Hörtenberg respective nuncupatas hujusmodi.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Nadaljevanje.)

Zanimiv je hud prepir, ki se je vnel l. 1806 med Štefanci in Pešačani zaradi precedence pri procesijah. Ker ga gospod pisatelj ne omenja ne pri pešaški, ne pri štefanski podružnici, izpregovorimo tu kratko o njem. Napominjano leto pritožila se je namreč štefanska soseska bridko zoper župnika cerkljanskega, ki je odločil, naj fari na novo vtelesena pešaška soseska pri procesijah hodi pred štefansko, proseč, naj se ohrani stari red. Župnik se je opiral na staro navado, po kateri so hodili pri sprevidih o prošnjih dneh vsi poljanci ali ravninci spredaj, hribovci pa skupaj zadej, na svetega Rešnjega Telesa dan pa nasprotno. Da bi se končal ta nesrečni prepir med Pešačani in Štefanci, naročili so kranjskemu dekanu, naj stvar preišče, kar je tudi storil

ter v soglasji z velesovskim oskrbništvom prepirajoče l. 1807 spravil pod temi-le pogoji: Pešačani se zavežejo dati podružnici sv. Štefana na Štefanji Gori miloščino 60 gold. n. v.; pridržé si pa zato z dovoljenjem Štefancev in vseh družih hribovcev cerkljanske fare pravico, imeti prednost pri vseh procesijah.

O cerkvi sv. Ambroža (str. 73) naj dostavimo, da je bila koncem pretečenega stoletja nekaj časa podružena lokaliji na Šenturški Gori, a kasneje zopet priključena cerkljanski fari.

Sploh so cerkve cerkljanske fare znamenite radi mnogih slik prvih naših slikarjev (n. pr. L. Layer, Mencinger, Koželj, Franke in dr.). — Gledé na jako natančni opis cerkvá zdi se nam čudno, da gospod pisatelj nikjer ne omenja svetih posod (monštranc, kelihov, ciborijev itd.). Istotako bi želeli, da bi bila pri vseh podružnicah natančno označena njihova velikost.

V osmem poglavju (str. 75 in 76) so opisana »zidana znamenja v fari«, ki kažejo živo vero cerkljanskih faranov.

Skoraj polovico knjige zavzemajo »duhovni pastirji v fari« in »odlični Cerkljani«. V lanskem »Slovincu« (štev. 117) je neki kritik te knjige nekako vprašal: Čemu tako obširno popisavati razne duhovnike v fari službojuče ali tamošnje domačine? Jaz pa mislim, da je ta oddelek knjige še premalo natančen. Ljudstvo silno rado čita o svojih bivših dušnih pastirjih in o svojih nekdanjih rojakih. Slišal sem, kako se ljudstvo v neki fari hvaležno spominja župnika, ki je živel tam skoraj pred 200 leti in trdi o njem, da je svetnik. Enako sem čul o drugem župniku v drugi fari († 1759). O rajnem cerkljanskem kapelanu Antonu Košmrlu (str. 101) mi je znana pesem, katero je zložil priprost Cerkljanec ljubljenu gospodu v spomin. S kolikim zanimanjem bi torej čitalo ljudstvo natančnejša poročila o takih možeh! Značaje posameznikov je treba nekoliko bolj opisati in njih vrline, in te črtice bodo vsakemu vrlo zanimive. Kako važni so tudi taki skromni životopisi za zgodovino raznih dežel, povedal je 30. aprila 1889 olomuški bogoslovni profesor dr. Josip Tittel na dunajskem katoliškem shodu, in njegovemu predlogu, naj se marljivo zbira celó vsaka zgodovinska drobtina raznih fará, samostanov, cerkvá, ustanov itd., pritrtil je ves zbor. Odkar je Wedekind pokazal, kolike vrednosti za zgodovinopisje so nekrologi, zlasti samostanski, izdale so skoraj vse večje opatije svoje mrtvaške zapisnike celo v posebnih knjigah. Ako pa skuša zgodovina celo skromne in svetu popolno odmrle redovnike oteti pozabljivosti, koliko bolj velja to o svetnih duhovnikih, ki se trudijo v Gospodovem vinogradu. Zato ménim, da je bil ta oddelek v dosedanjih zvezkih »Zgodovine fará« prepovršno opisan; zadnji snopič pa je vsekako i v tem oziru najbolj popoln. A tudi tu so nedostatki, katerih bi se lahko ognilo. In čeprav ne moremo predpisavati, kako na široko naj se piše, vendar smemo tirjati od vsakega zgodovinopisca, da je vsaj to, kar nam podaje, zanesljivo. Letnice so često napačne in drugi podatki ne redko krivi, ter le obžalujemo, da ne moremo vseh napisati na rovaš stavcu. Ne pravimo, da so napake Bog vé kako osodepolne, ker svetovnozgodovinskega pomena posamezne kronike tako nimajo. Toda, ako po pravici zahtevamo, da so n. pr. letnice iz starejših stoletij prave, moramo, dejal bi, s toliko večjo pravico zahtevati, da so podatki iz novejšega časa zanesljivi, saj se le-ti veliko lažje dobé, nego prvi. In če jim sploh toliko važnosti pripisujemo, da je zabeležimo, skrbimo tudi za njihovo istinitost. Ponosni smo, kadar zasledimo pri kakem starem zgodovincu (n. pr. pri Valvasorju) kako krivo letnico, in koliko veselje, ko se nam

posreči, jo za par let naprej ali nazaj pomakniti, a to nas še ne opravičuje, da bi tudi mi svojim zanamcem napravljali jednako veselje. In povoda takemu veselju bode podajala naša knjiga mnogo.

Po teh splošnih opazkah preidimo na nekatere podrobnosti.¹⁵⁾

Župnik Kancijan Vidovec (str. 80) zapustil je, kakor nam pové ustanovno pismo beneficija sv. Tomaža, temu beneficiju en hlev, ležeč pred Kranjem (Ein Stadl gelegen vor der Stadt Krainburg).

Blagi značaj župnika Matije Brecljna (Wrezl), (str. 81), ki je služboval prej kot kurat in župnik v Velesovem od leta 1628—1634, se kaže prelepo v mašni ustanovi, katero je napravil 15. avgusta l. 1654. Kakor svedoči ustanovna listina¹⁶⁾, izročil je v ta namen senožet, katero je kupil od Gregorja Debeljaka iz Zaloga za 100 srebrnih kron, štiri zlate in en nemški tolar. Dalje je izročil v isti namen en srebrn pa pozlačen kelih s pateno vred, dva srebrna mašna vrčka, lepo mašno knjigo s srebrnim kovanjem, dve kazuli, eno albo in en koretelj proti temu, da se beró vsak kvaterni petek po tri svete maše zanj, za njegove stariše itd.¹⁷⁾

Župniku Matiji Bernhardu (str. 82) prisodil je gospod pisatelj pač nekoliko preveč let za zemeljsko bivanje. Piše namreč o njem, da je bil l. 1755 subsidijarij v Naklem, kakor se res tudi čita v »Zgodovini Nakelske fare« (str. 99), a pozneje — dostavlja gospod Lavrenčič — to je od l. 1654 do 1664 je bil župnik v Cerkljah. Obojega gotovo ni mogoče strniti v jedni osebi, ker sicer bi bil služboval ta mož najmanj 98 let in na stare dni iz župnika postal subsidijarij. Soditi moramo torej, da ste bili to dve različni osebi.

Župnik Jernej Dolenjec je bil posvečen v duhovnika l. 1747 (ne 1745) ter je služboval najprej tri leta v loškem gradu, tri leta je bil kapelan v Velesovem, trinajst let kapelan v Šenčurju pri Kranju in od leta 1767 župnik v Cerkljah. Na to faro je pa resigniral že l. 1778 (ne pa l. 1779, kakor pravi gospod pisatelj) in po njegovi resignaciji je upravljal faro ekspozit na Spodnjem Brniku Andrej Mauser do nastopa novega župnika Mihaela Borštnika.

¹⁵⁾ Da ne tratimo preveč prostora s citati, opomnimo, da za jemamo tiste podatke, pri katerih se ne sklicujemo na nekak vir, iz knezoškof. arhiva ljubljanskega.

¹⁶⁾ Podpisana je na listini prednica velesovskega samostana Rosina Oberegerin, podprednica Barbara Bobekhin in Marija Sidonija Seyffridin. — Imenovani so cerkveni ključarji cerkljanski: Jurij Kepec (Köppez), Jurij Prostor in Gašpar Preša (Prüscha).

¹⁷⁾ Namen je v ustanovnem pismu tako-le izražen: »Zu Heyll meiner armen Seell, meiner Eltern, Befreindten, und sonderlich in Gott ruhenden Brüder und Schwestern der löblichen Confraternitaet unserer Lieben Frauen und der Heiligen Engel zu Zirkloch.

Mihael Borštnik (Borschnig) (str. 82) je bil kapelan v Preserju od 30. oktobra l. 1761 do 26. aprila l. 1764, potem je bil vikarij v Velesovem (ne précej v Šenčurju) do 30. januarja leta 1767 in na to še-le je kapelanoval v Šenčurju do 30. oktobra l. 1779.

Josip Vode (str. 84) se je porodil v vasi Kleče, fare dolške. Bil je najprej vzgojitelj pri baronu Grim-schitz-u do 1. aprila l. 1806. Potem je kapelanoval v Cerkljah do 3. avgusta l. 1807, od koder je šel za kapelana v Mengeš, kjer je služboval do 8. novembra l. 1810, ko so ga poslali za farnega vikarija v Preddvor.

Župnik Luka Kokalj (str. 85) je umrl 30. junija l. 1845 popoldne ob 7. uri. Ko se je namreč vračal z učiteljem Trčkom iz Lahovič, zgrudil se je med potom od mrtvouda zadet mrtev na tla — ni tedaj šel maševati, kakor poroča gospod Lavrenčič, ampak šla sta le z učiteljem »gospoda« obiskat.

O župniku A. Bohinjcu (str. 85), ki se je preselil v večnost dné 30. decembra l. 1871. (ne l. 1872), bi bilo omeniti, da je izdal l. 1827 knjigo: »Družba verniga človeka z Bogom.«¹⁸⁾

Dolgi vrsti kapelanov dostavimo najprej nekatere podatke, katere čitamo v vizitacijskem zapisniku iz l. 1665 o Krištofu Popal-u (str. 87). Porodil se je v Kranju ter je bil star 42 let, duhovnik petnajsto leto (ordinatus ad titulum Camerae Civitatis Crainburgensis). Služboval je najprej tri leta kot privatni kapelan pri graščaku Locatello pod Ljubelom na Koroškem. V Cerkljah je bil kapelan dve leti, v Šmartnem pri Kranju eno leto, v Šenčurju eno leto, župnik v Gradu je bil (26. septembra, l. 1665) četrto leto.

O Lavrenciju Purgarju (str. 87) poroča nam isti vizitacijski zapisnik (20. maja l. 1665), da je bil doma iz Radovljice, star 48 let, duhovnik 21 let (ordinatus ad titulum Monasterii Monialium in Michelstetten). Kapelanoval je pet let v Dobu, potem je bil tri leta privatni kapelan pri grofu Ivanu Frideriku Schrottenbach-u, v Šenčurju pri Kranju je bil kapelan dve leti, v Cerkljah štiri leta. V Kranju je bil najprej pet let let vikarij in na to kapelan drugo leto.

Pri Blažu Jančič-u (str. 87) ima isti zapisnik te-le podatke: Porojen je bil v Kranju, star 45 let, duhovnik 21. leto (ordinatus ad titulum mensae Camerae Civitatis Crainburgensis). Pastiroval je najprej v Vodich osem let, potem je bil kapelan v mekinskem samostanu tri leta, od tod je šel v Moravče, kjer je kapelanoval tri leta. Iz Moravč se je preselil za kapelana v Cerklje, od koder se je pa že čez jedno leto povrnil zopet v Vodice, kjer je kapelanoval za časa vizitacije (12. maja l. 1665) šesto leto.

V številu duhovnih pastirjev v fari pogrešamo na str. 40 omenjenega Ivana Faber-ja, ki je kot ekspozit cerkljanski na Šenturški Gori, predno je bila ta podružnica odcepljena, gotovo pripadal cerkljanski fari. Bil je Ivan Faber l. 1788 star 67 let ter okoli 30 let ekspozit na Šenturški Gori. Meseca februarja l. 1788 zadel ga je mrtvoud. Ležal je nekaj tednov bolan na Šenturški Gori, potem se ga usmili komendski beneficijat Josip Tomelli ter ga sprejme k sebi. Umrl je začetkom l. 1789.

Josip Fajhtinger (Feichtinger) (str. 90), porojen v Loki okoli leta 1746, v mašnika posvečen 24. avgusta l. 1796 (ad titulum mensae a Dom. Francisco Jugovic Locopoli assignatum), služboval je marljivo v dušnem pastirstvu najprej kot vikarij v Cerkljah in v Velesovem dve leti, potem še-le kot kapelan v Cerkljah eno leto in v Šenčurju pri Kranju skozi šestnajst let. Naposled se je preselil v Loko, kjer je bil tretji mestni kapelan, oziroma Jugovičev beneficijat ter je ondi tudi preselil se v večnost, zadet od mrtvouda, 23. januarja l. 1823.

Josip Petrič (str. 90) je bil v mašnika posvečen dné 28. maja l. 1768. Pastiroval je kot kurat in manemissarij v Spodnjem Tuhinju od 19. januarja l. 1769 skozi tri leta, nato je bil vikarij v Velesovem osem mesecev, in od 7. septembra l. 1772 kapelan v Cerkljah, kjer je ostal do leta 1802, ko mu je bila z dekretom z dné 5. junija podeljena fara Ljubno, kateri se je odpovedal dné 3. februarja 1817 (ne l. 1819). — Umrl je dné 15. (ne 25.) februarja l. 1820.

Josip Rahne (str. 90) rodil se je okoli l. 1749, v mašnika je bil posvečen dné 14. marca l. 1772. Bil je zelo vnet duhovnik.

Prim ož Smole (str. 90) bil je porojen na Spodnjem Brniku (ok. l. 1744), subdijakonot je vsprejel 19. decembra l. 1778, presbyterat pa 7. novembra l. 1779. Še isti mesec je nastopil svojo službo kot vikarij v Cerkljah, kjer je ostal dve leti, potem je bil tri leta kapelan v Velesovem. — V Križih pri Trziču je bil župnik do 13. aprila l. 1809, ko je stopil v stalni pokoj, katerega je vžival v svojem rojstnem kraju. Bil je vrl in natančen v svojem poklicu.

Ivan Gaber (str. 91) kapelanoval je prej, predno je prišel v Cerklje, pri fari Marijinega Oznanjenja v Ljubljani in sicer je bil od tod premeščen 29. julija leta 1802.

Matej Puhar (Pucher) (str. 91) poslan je bil kapelanoval najprej 10. junija l. 1803 v Škocijan pri Turjaku. Od tod premestili so ga 7. septembra l. 1804 v Lašče. 21. februarja l. 1806 so mu izročili administracijo vsled smrti izpraznjene fare škocijanske pri Turjaku. Ko je dobila škocijanska fara zopet svojega

¹⁸⁾ Marn: Jezičnik, XXIII., str. 48.

župnika, premestili so ga 10. aprila l. 1806 v Višnjo Goro, a že 19. septembra istega leta (ne pa l. 1807) prestavili so ga v Cerklje, kjer je kapelanoval do 4. maja l. 1811 (ne pa do leta 1809). Tedaj so ga poslali za farnega vikarija v Špitalič. Tukaj je pastiroval do l. 1832. Zarad bolezni je prosil 14. maja t. l. za stalni pokoj, podal se kratek čas pred svojo smrtjo v Kranj ter sklenil ondi (ne pa v Špitaliču) svoje življenje dné 8. novembra l. 1832.

Močno se je ponesrečilo gospodu pisatelju pri Martinu Kagnus-u, katerega je postavil za župnika v Šent-Jurje pri Svibnem, dasi on ni nikdar v Št. Jurju služboval, pač pa je bil to Frančišek Ksav. Kagnus, ki pa ni šel iz Šent-Jurija v Dolenjo Vas, marveč je postal cesarski kanonik v Ljubljani. V nastopnem podamo črtice, kar nam jih je znanih o teh dveh možeh, ki sta znabiti brata, česar pa ne moremo za trdno reči. Iz njih se bode razvidelo najbolje, kje je gospod pisatelj njihovo delovanje zamešal.

Martin Kagnus je bil porojen v Idriji dné 16. oktobra l. 1779, v mašnika posvečen dné 4. septembra l. 1803. Še v dan ordinacije mu spišejo dekret za vikarja na Krko, kjer je nastopil službo 11. oktobra l. 1803. Od tod ga pošljejo dné 14. aprila l. 1804 kapelanoval v Rovte, kamor se je preselil 3. maja. Iz Rovt ga pošljejo 6. septembra leta 1805 za kapelana v Komendo, 3. avgusta l. 1807 pa v Cerklje, kjer je deloval do 23. novembra l. 1809, ko so ga poslali v Poljane nad Škofjo Loko in od tod 12. aprila l. 1810 v Polhov Gradec. Leta 1814, 13. januarija mu odkažejo kapelanijo v Stari Loki, kamor se je preselil dné 25. istega meseca, toda že čez devet mesecev (21. oktobra) ga pošljejo v Žužemberk. L. 1817, 11. marca dobil je lokalijo Dolenjo Vas pri Ribnici, nastopil jo je dné 27. istega meseca. Ko je bila ta lokalija povzdignena v faro (9. septembra l. 1830), postal je ondi župnik, pa je le malo časa vžival to čast, ker zarad bolehnosti se je podal v pokoj dné 30. aprila l. 1836. Umril je v Ribnici za kolero dné 3. avgusta l. 1836.

Daljšo življenje je bilo odločeno Frančišku Ksav. Kagnusu. Rodil se je tudi v Idriji dné 2. decembra l. 1768. V mašnika so ga posvetili dné 14. oktobra l. 1792. Novomašnika pošljejo dné 20. decembra leta 1792 župniku na Krko za vikarija. Nastopno leto (23. novembra) šel je v Kranj, kjer je bil vikarij in šolski katehet do 16. januarija l. 1795, ko ga pošljejo kapelanoval v Spodnjo Idrijo, a ga že 21. julija istega leta premestijo v Preddvor in iz Preddvora 2. aprila l. 1796 v mesto Idrijo, od koder ga pozovejo 11. februvarija l. 1797 v Ljubljano k stolnici svetega Nikolaja, odka-

zavši mu odlično mesto stolnega kapelana in nemškega nedeljskega pridigarja. Ko so ga pa 8. oktobra l. 1798 dekretirali za prvega mestnega kapelana v Idrijo, šel je v krško škofijo ter prosil odpusta iz ljubljanske nadškofije. Formalno je bil odpuščen še le 15. januarija leta 1800. Korošcem je jako dobro došel, ker je znal slovenski. Kapelanoval je ondi eno leto v Štaben-ju (St. Stefan) v Zilski dolini, eno leto v Radišču (Radsberg), dve leti pa je bil pri mestni fari sv. Petra in Pavla v Celovcu zgodnji nedeljski in pozni prazniški pridigar. Toda kmalu so se mu jele vzbujati želje po ljubljanski škofiji. Prosil je zopetnega vsprejema. Ljubljansko škofijstvo je njegovi prošnji vstreglo ter mu odkazalo z dekretom z dné 29. oktobra leta 1802 farni vikarijat v Hotedršici. Leta 1806 (15. maja) je bil prezentovan za župnika v Šent-Jurju pod Kumom, kjer je bila malo prej (3. marca leta 1806) lokalija povzdignena v faro. Nastopil je svojo novo faro 1. junija leta 1806, vmeščen pa je bil 8. septembra istega leta. Tukaj je pastiroval skoraj 24 let. Ko je bil vsled smrti Urbana Ažbe-ta († 17. dec. l. 1827) izpraznjen pri ljubljanski stolnici jeden cesarski kanonikat, bil je z najvišjim odlokom z dné 27. oktobra l. 1829 Frančišek Kagnus imenovan kanonikom na njegovo mesto. Preselil se je v Ljubljano dné 2. maja l. 1830. Cesar ga je imenoval dné 7. januarija l. 1831 za višjega šolskega nadzornika za ljubljansko škofijo (mesto odstopivšega dekana Urbana Jerina), škofijstvo mu je pa izročilo posel poročevalca v šolskih zadevah pri konzistoriju. V tej težavni službi je vstrajal deset let, ker še-le l. 1841 dné 30. januarija so mu na njegovo prošnjo višje šolsko nadzorstvo odvzeli ter jo podelili kanoniku Ivanu Novak-u, njemu pa so pri njegovem odstopu izrekli Najvišjo zadovoljnost za njegovo marljivo in vspešno poslovanje. V 79. letu pokosila je starčka smrt dné 6. februvarija l. 1847. — Bil je jako nadarjen, učen in izobražen mož, imel je spretno pero ter je osobito marljivo izvajal in izvrševal cesaropapistiške odredbe, ker bil je zelo vnet janzenist, pač sin svojega časa.

O Lavrenciju Erce-tu (str. 92), Vodičanu po rodu, pripomnimo na tem mestu le toliko, da je bil že l. 1811 (16. avgusta) poslan oskrbovat lokalno kapelanijo v Zaplani ter da je umrl ondi dné 29. januarija l. 1816 (ne pa l. 1815) za vodenico.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Vsebinska. *Kronologična vrsta mekinskih opatinj. — Diplomatarij: 16. Bula papeža Pija VI., s katero zatara nadškofijo goriško ter povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo. — Slovtvo: Zgodovina cerkljanske fare. (Nadaljevanje.)*